71°10′ N

TRUE NORTH

CORPORATE AFFAIRS PROFESSIONAL ASSOCIATION

N

Guided by Ethics.
Driven by Sustainability.
Built on Trust.

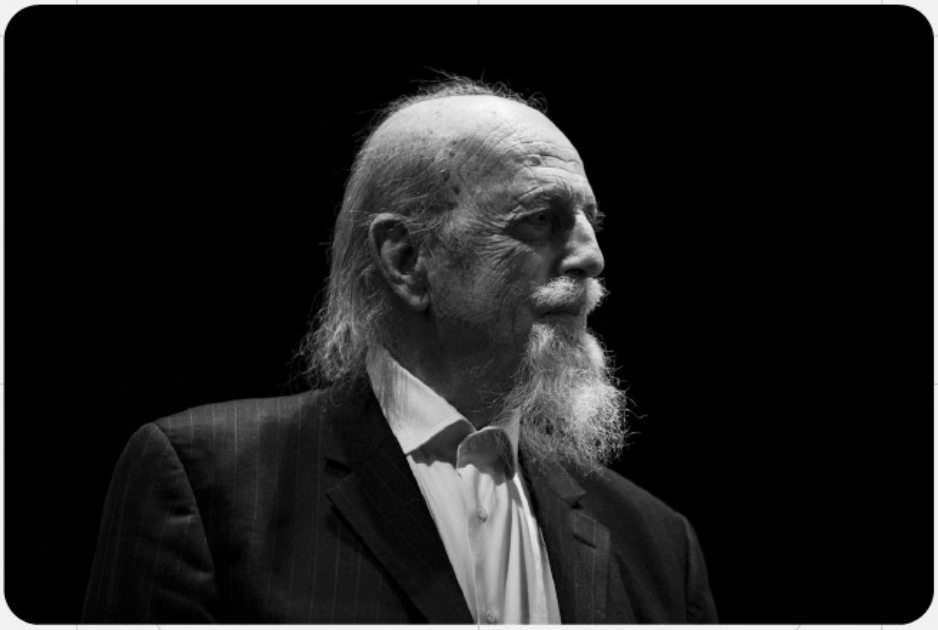

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΟΝ

ΘΕΟΔΟΣΗ ΤΑΣΙΟ

Ομότιμος Καθηγητής Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Συγγραφέας και Ακαδημαϊκός

Ομιλία του Καθηγητή Τάσιου, προσκεκλημένος ως κεντρικός ομιλητής στην εκδήλωση "TRUE NORTH" στις 15 Οκτ. 2026, όπου παρουσιάστηκε ο Κώδικας Δεοντολογίας της Ένωσης Επαγγελματιών Εταιρικών Υποθέσεων.

ΤΟ ΑΝ-ΗΘΟΣ ΠΑΡΑΓΕΙ ΦΤΩΧΕΙΑ

Θ. Π. Τάσιος

1) *Ευχαριστώ καταρχήν που ανέχεσθε τη μεσολάβηση μιας Τεχνολογίας ανάμεσά-μας – αλλά, η ηλικία βλέπετε δέν μ' ενθαρρύνει να βγαίνω στο πάλκο … Εδώ πάντως, το κίνητρο ήταν μεγάλο για μένα : Η πρόσκληση της Capa να μιλήσουμε για Ήθος, δέν προερχόταν απ' το Κατηχητικό, ούτε απο Φιλοσοφικόν Σύλλογο. Έρχεται* ***εκ των κάτω****, απ' τον χώρο εκείνων που βγάζουν τα κάστανα απ' τη φωτιά – έρχεται απ' τον χώρο της Παραγωγής. Το ίδιο είχε γίνει και πρίν απο λίγα χρόνια, όταν ανάλογη πρόσκληση είχα δεχθεί απ τον Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανικών, τον ΣΕΒ. Αυτά λοιπόν τα ρεαλιστικά ηθολογικά ενδιαφέροντα, εγώ τα θεωρώ πολύ θετικά – ιδίως διοτι διαψεύδουν την τρέχουσα μπαταχτσίδικη αντίληψη που αμφισβητεί την ηθικότητα των Επιχειρήσεων (έτσι αυθαιρέτως).*

Ιδού λοιπόν εγώ ο έσχατος, να καλούμαι ξανά να σχολιάσω τις σκέψεις-σας τις σχετικές με τις Αξίες και το Ήθος.
Θα χρειασθεί όμως, άν μου επιτρέπετε, μια κάπως θεωρητική (άς την πούμε) εισαγωγή – συγγνώμην άν σας κουράσω λίγο.

2) *Στη σύγχρονη Φιλοσοφία, το* ***Ήθος*** *των Ατόμων ΔΕΝ προκύπτει απ' την υπακοή σε εξωτερικές εντολές ή σε εγκεφαλικά κατασκευάσματα. Αλλα γεννιέται αυτοφυώς ως υπαρξιακή ανάγκη Φιλότητας του Ατόμου προς τον Διπλανό του, που είναι (κατα τον Αριστοτέλη) ο «ἕτερος ἐαυτός»: Ήδη απ' τη ριζιμιά εποχή της Μητέρας, η σχέση-μου με τον Άλλον είναι εκείνη που* ***δομεί*** *το Εγώ μου. Μ' άλλα λόγια, δέν υπάρχω αν δέν καθρεφτίζομαι στα μάτια του Άλλου – τόσο πολύτιμος είναι.*

Η υπαρξιακή αυτή συναίσθηση ενδέχεται βεβαίως να εξασθενίζει όταν θα έρθει η εποχή των ανταγωνισμών στην Πράξη – και να φθάνει περιστασιακώς μέχρι την εχθρότητα, υπονομεύοντας έτσι την ευμάρειας της Ομάδας (και μαζί, και τη δική μου).

Γι' αυτό όμως είμαστε εδώ σήμερα, για να καταγράψομε όλα τα πρακτικά και τα συναισθηματικά οφέλη απ' το δυνάμωμα του Ήθους μας.

3) *Λέμε λοιπόν, πως άμα στεριώσει το Ήθος στην πλειονότητα των Ατόμων της Ομάδας (όπως έχει συμβεί κατα το παρελθόν, και συμβαίνει και σήμερα σε ορισμένες Χώρες), τότε αναμένονται οι ακόλουθες κατηγορίες ωφελημάτων.*

α) *Η θερμή φιλότητα για τον Άλλον (τον Άλλον της παρούσας και της επόμενης Γενιάς), με κάνει να υιοθετώ ως δικόν-μου στόχο κάθε σχέδιο συλλογικής ευμάρειας, και να νιώθω* ***προσωπική ηδονή*** *να υπηρετώ αυτό το σχέδιο. Και σημειώνω αμέσως τις προφανείς συνέπειες για την Οικονομία. Το Ήθος πράγματι διασφαλίζει :*

- *Συνεργασιμότητα*
- *Εμπιστοσύνη*
- *Υπευθυνότητα*
- *Αλληλεγγύη*
- *Ειλικρίνεια*
- *Ποιότητα, κ.ά.*

Θαυμάστε τη ***μετουσίωση*** *του Ήθους σε τεράστια επιχειρησιακή δύναμη …*

β) *Επειδή η ηθική φιλότητα ευλόγως εκτείνεται και προς τους Άλλους της επόμενης γενιάς, προάγει αμέσως και προς μια φωτισμένη* ***περιβαλλοντική*** *στάση, διοτι η ενόχληση απ' τις κάποιες στερήσεις που αποδέχομαι να υποστώ σήμερα, υπερκαλύπτεται απ' τη θερμή ικανοποίηση που νιώθω συμμετέχοντας στη χαρά των εγγονών μου (που δέν τους κληροδοτώ περιβαλλοντικές ή κλιματικές απειλές και δαπάνες).*

γ) *Στο επίπεδο της Πολιτικής τώρα : Αυτό το Ήθος διασφαλίζει μια σταθερή Δημοκρατία κι ενα Κράτος Πρόνοιας. Γιατί ; Διοτι το Ήθος είναι η στέρεη προϋπόθεση της Συναίνεσης και της Δικαιοσύνης – τα βασικά χαρακτηριστικά της Δημοκρατίας και της Πρόνοιας.*

δ) *Μια τέτοια «καθαρή» δόμηση και επιβεβαίωση του Είναι χάρις στη φιλότητα, καθώς και οι αντίστοιχες εκδηλώσεις που θα δέχομαι απο πολλά άλλα μέλη της Ομάδας, γεννούν μέσα-μου ενα ψυχολογικό υπέδαφος συνεχούς ευδαιμονίας. (Κι η καθεμιά κι ο καθένας-μας έχει γευθεί κάποτε-κάποτε αυτήν την ηδονή της εγκάρδιας παρέας …)*

4) *Αυτό το Σενάριο, δέν είναι ουτοπία. Διοτι, πρώτον, στηρίζεται στην απλή λογική · και, δεύτερον, έχει ήδη συμβεί κατα καιρούς (ενμέρει έστω) σε μικρά ή μεγαλύτερα κοινωνικά σύνολα, όπως λ.χ. σε ορισμένες αρχαιοελληνικές αποικίες, στα Αμπελάκια της Ελλάδος ή στη σημερινή Δανία. Προς την ίδια μάλιστα κατεύθυνση μας πείθει και το εύρημα της Διεθνούς Τραπέζης οτι το κατα κεφαλήν εθνικό*

εισόδημα Χωρών της Ευρώπης (GNP), είναι γραμμική συνάρτηση του Δείκτη Αντίληψης Κανόνων Δικαίου (RL) ο οποίος εκτιμά τον βαθμό της συμμόρφωσης στους κοινωνικούς κανόνες και της εφαρμογής των συμφωνικών, την ικανοποίηση απ' τη δημόσια διοίκηση και τη μικρή πιθανότητα βίας και εγκληματικών πράξεων (O<RL<2,5) :[1]

$$GNP \sim 12\,[1 + RL] \pm 4 \text{ (χιλ. δολλ.)}$$

Το κύριο πρόβλημα όμως είναι πράγματι το «πώς θα καταφέρομε να διαδώσομε αυτό το μήνυμα στην πλειονότητα των Συμπολιτών μας. Κι αυτό είναι το όντως μέγιστο και περίπλοκο ***πολιτικό*** *πρόβλημα.*
Για τη λύση-του, για το απαιτούμενο 15-ετές παλλαϊκό Πλάνο ΗΘΟΠΑΙΔΕΙΑΣ[2] *(όπως επι δεκαετίες το προβάλλω), δέν θα μιλήσομε βέβαια σήμερα.*

Αλλά θα συνεχίσομε να υποδεικνύομε τις αγαθές κοινωνικές συνέπειες του Ήθους – ιδίως μάλιστα, διοτι ακόμη και η ***μερική*** *έστω επίδρασή-του μέσα στους Παραγωγικούς Κλάδους μπορεί να χρησιμεύσει ως κ ί ν η τ ρ ο ν καί για την ευρύτερη επέκτασή του. Μήν υποτιμάτε δε την πολλαπλασιαστική κοινωνική ισχύ των Επιχειρήσεων – μήν ξεχνάμε οτι ακόμη και η Δημοκρατία γεννήθηκε μέσα στην* ***Αγορά*** *των Αρχαίων Αθηνών.*

[1] Θ. Π. Τάσιος : «Ηθο-Οικονομικά», ΠΕΚ, 2016
[2] Θ. Π. Τάσιος : «Άς αναστοχασθούμε εαυτούς και αλλήλους» ΠΕΚ, 2014

CAPA:

α. «Το Ήθος παράγει Πλούτο», η θεμελιώδης θέση σας

Στην ομιλία στον ΣΕΒ τεκμηριώσατε ότι η εξάρτηση της παραγωγής κάθε είδους αγαθών από τον ανθρώπινο παράγοντα οδηγεί στο συμπέρασμα «Το Ήθος παράγει Πλούτον». Αναφέρατε την γραμμική σχέση ανάμεσα στο ΑΕΠ κάθε Ευρωπαϊκής Χώρας και του αντίστοιχου «Δείκτη Αντίληψης Κανόνων Δικαίου». Τον δείκτη αυτόν τον χαρακτηρίζετε «δείκτη ηθικότητας» και παραπέμπετε στο βιβλίο σας «Ηθο-Οικονομικά», «μετρημένα πράγματα», όπως λέτε. Το εύρημα αυτό είναι ίσως το ισχυρότερο επιχείρημα απέναντι σε ένα κοινό επαγγελματιών: το ήθος δεν είναι «Κατηχητικό», αλλά παράγοντας συλλογικού πλούτου. Ο Κώδικας της CAPA κάνει ακριβώς αυτό: μετατρέπει αξίες σε πρακτικό εργαλείο επαγγελματικής δράσης. Επτά χρόνια μετά την ομιλία σας στον ΣΕΒ, πιστεύετε ότι η θέση «το ήθος παράγει πλούτο» είναι ακόμη πιο επίκαιρη; Τι έχει αλλάξει στο διεθνές περιβάλλον που την κάνει πιο αναγκαία;

β. Ηθική και διάρκεια / βιωσιμότητα:

Έχετε συνδέσει την έλλειψη ήθους με την έλλειψη διάρκειας. Μπορεί να υπάρξει πραγματική βιωσιμότητα — σε μια επιχείρηση, σε έναν κλάδο, σε μια κοινωνία — χωρίς αξίες; Πιστεύετε ότι οι αξίες λειτουργούν ως πλαίσιο για λήψη αποφάσεων με συνέπεια και με διάρκεια;

5) *Με αυτά τα δεδομένα, σχολιάζω τώρα συντόμως ορισμένα συναφή ερωτήματα που δέχθηκα απο τους φίλους οργανωτές της σημερινής εκδήλωσης.*

α) *Οι εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον καθιστούν όντως πιο επίκαιρο το σύνθημά-μας «το Ήθος παράγει Πλούτον»: Η ηθολογική αδιαφορία ψηφοφόρων ορισμένων Χωρών, αναδεικνύει Ηγέτες κραυγαλέως ανήθικους, αντίθετους προς το Διεθνές Δίκαιο (αυτό κι αν είναι Ανηθικότητα …), με συνέπειες ήδη δυσμενέστατες για τη διεθνή Οικονομία – τις ζούμε όλοι.*

Το σύνθημά-μας λοιπόν επαληθεύεται και μέσω της ***αντιστροφής*** *του : «Το Αν-Ήθος παράγει Φτώχεια» !*

β) *Άραγε, οι συνέπειες του Ήθους διασφαλίζουν Διάρκειαν και Βιωσιμότητα ;*
Για το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζω οτι ήδη απ' τον ορισμό της, η ηθικότητα νοείται απ' την έκταση της χρονικής και της χωρικής κλίμακας στην οποία εκτείνεται η αντίστοιχη πράξη.

Παράδειγμα : Αποφασίζω κάτι για το καλό του χωριού μου, αδιαφορώντας για τις συνέπειες στα γύρω χωριά ;Ή αποφασίζω για το καλό του συνόλου της περιοχής μου, παρ' όλον οτι έτσι αυξάνεται το κόστος για το χωριό μου ; Αυτό είναι λ.χ. το τυπικό ηθικό δίλημμα σε θέματα περιβαλλοντικής ρύπανσης.
Ανάλογη είναι η ανήθικη απόφαση υπέρ της παρούσας γενεάς μόνον, με γνωστές όμως δυσμενείς συνέπειες για την επόμενη γενιά – ενώ το αντίστροφον διασφαλίζει τη βιωσιμότητα.
Επομένως, το ηθικόν είναι ***εξ ορισμού*** *καί διαρκές καί βιώσιμον. Ωστόσο δέν είναι αισιόδοξη η μέτρηση οτι μέχρι χθές, η βιωσιμότητα γίνεται αντικείμενο μόνον ενος 5% των διαφημίσεων. Θέλω δε να ελπίζω οτι τα νέα European Sustainability Reporting Standards (της 3 Ιουλίου 2026) θα αυξήσουν την υπευθυνότητα των Επιχειρήσεών μας.*

CAPA:

γ. Τεχνολογία, AI και το αδιαπραγμάτευτο:

Σε ένα περιβάλλον όπου η ταχύτητα, η τεχνολογία και η Τεχνητή Νοημοσύνη αλλάζουν τον τρόπο που επικοινωνούμε και λαμβάνουμε αποφάσεις, τι πρέπει να παραμείνει αδιαπραγμάτευτο; Ο Κώδικας της CAPA απαιτεί «ανθρώπινη επίβλεψη και επαγγελματική κρίση» στη χρήση AI — πόσο σημαντικό είναι αυτό;

γ) *Ως γνωστόν, οποιαδήποτε τεχνολογική καινοτομία ή και απλή τεχνική εφαρμογή, απαιτεί πάντοτε την ανθρώπινη εγρήγορση και επίβλεψη – όπου βεβαίως εγείρονται ηθικά προβλήματα. Στην Ιστορία της Τεχνολογίας, διαθέτομε πολλά επιτυχή παραδείγματα : Τροποποίηση της τεχνικής (π.χ. στα εντομοκτόνα) ή απαγόρευση (π.χ. παραγωγή γονιδιακών αντιγράφων έμβιων όντων), ή, τέλος μιας κατεπείγουσας επέμβασης, όπως τώρα όπου όλοι συμφωνούν οτι τα λογισμικά Τεχνητής Νοημοσύνης οφείλουν να συμπληρωθούν με ενα τεράστιο πλήθος κειμένων δεοντολογικών κανόνων, επαγγελματικής δεοντολογίας και διεθνούς Δικαίου, μετά απ' το επεισόδιο διείσδυσης της ΤΝ μιας Εταιρείας στα αρχεία της ΤΝ μιας άλλης Εταιρείας στις ΗΠΑ. Καθώς όμως αυτή η εγρήγορση οφείλει συνεχώς να επιτείνεται, ο σύγχρονος «ηθικά ράθυμος» Άνθρωπος ενοχλείται – θέλει μόνον ν' απολαμβάνει, χωρίς να προσπαθεί (όπως μας εδίδαξε ο Καραγκιόζης).*

Εδώ λοιπόν εμείς θα φωνάξωμε : «Το Ήθος παράγει και Ασφάλειαν» !

δ. Ο καταναλωτής, η εμπιστοσύνη και η ειλικρίνεια των υποσχέσεων:

Αν η κοινωνία και οι καταναλωτές επιβάλλουν πλέον τις αξιακές τους προτιμήσεις στη στρατηγική των επιχειρήσεων, πόσο καθοριστική γίνεται η ειλικρίνεια όσων υπόσχεται η επιχείρηση; Ποια είναι η ευθύνη εκείνων που διατυπώνουν αυτές τις υποσχέσεις, των επαγγελματιών της επικοινωνίας, απέναντι στην αλήθεια και την εμπιστοσύνη;

δ) *Κάθε φορά που αποκαλύπτεται η ανειλικρίνεια υποσχέσεων ή η ανακρίβεια περιγραφής προϊόντων μιας Επιχείρησης, η μεσοπρόθεσμη οικονομική ζημία-της είναι δυσανάλογα μεγάλη. Και το φαινόμενο είναι αρκετά συχνό (βλ. π.χ. VW). Αντιθέτως, εάν στις καθημερινές εμπορικές συναλλαγές της, η Επιχείρηση χάρις στο Ήθος-της καταφέρνει να δημιουργήσει την εμπιστοσύνη των πελατών και των χρηματοδοτών της, διασφαλίζει και τη μακρά χρονική σταθερότητά της.*

Αν λοιπόν καί εδώ θελήσομε να προσφύγομε σε σύνθημα, θα λέγαμε : «Το Ήθος γεννά εμπιστοσύνη, κι η εν-Πιστοσύνη οικονομική πίστη».

CAPA:

ε. Ο ρόλος των Κωδίκων Δεοντολογίας:

Είχατε αναφέρει τη σημασία της εφαρμογής Κωδίκων Επαγγελματικής Δεοντολογίας ως δράση «σπουδαίας πολιτικής σημασίας». Σήμερα, μια ένωση 150 επαγγελματιών Εταιρικών Υποθέσεων παρουσιάζει τον δικό της Κώδικα. Τι σημαίνει αυτό για τον κλάδο και ευρύτερα;

ε) *Τέλος, χαίρομαι που συμμετέχω σε μια εκδήλωση όπου παρουσιάζεται ενας Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας. Στα βιβλία-μου έχω υπογραμμίσει τη σημασία αυτών των Κωδίκων για τη στέρεη και μακρά άνθηση των Επιχειρήσεων και την προστασία των Κοινωνιών μας. Υπενθύμιζα ότι έπ-Άγγελμα είναι μια άν-Αγγελία · δηλαδή αναγγέλλω / υπόσχομαι οτι μπορώ να προσφέρω κάτι σωστό. Εύλογο όμως είναι η Κοινωνία να απαιτεί την ύπαρξη κάποιου είδους κριτή, ο οποίος να εγγυάται την ικανότητά-μου να τηρήσω το Άγγελμα. Κι αυτός ο κριτής, τον παλιό καιρό, ήταν η Συντεχνία – η οποία με ήλεγχε, με σκοπό να αποφευχθεί η δυσφήμιση των άλλων Ομοτέχνων μου.*

Όσο και άν σήμερα αυτό το λειτούργημα της Συντεχνίας δέν είναι πλήρως εφικτό, ο κοινός Κώδικας Δεοντολογίας των Μελών ενος Συλλόγου παραμένει ενα όπλο ατομικής και συλλογικής άμυνας, ικανό να βοηθήσει πρόσωπα και Εταιρείες να κινούνται στη βέλτιστη τροχιά την οποία ανέδειξε η μακροχρόνια πείρα.

Κυρίες και Κύριοι, έχω συναίσθηση της ανεπάρκειας των λόγων-μου για την υποστήριξη της σχέσης «Ήθους / Πλούτου» – και ζητώ την επιείκειά σας.

Ευχαριστώ.

Η πρόσκληση της Capa να μιλήσουμε για Ήθος [...]
έρχεται εκ των κάτω, απ' τον χώρο εκείνων
που βγάζουν τα κάστανα απ' τη φωτιά
- έρχεται απ' τον χώρο της Παραγωγής.

Θεοδόσης Π. Τάσιος

CAPA
CORPORATE AFFAIRS PROFESSIONAL ASSOCIATION